DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-85.1-15>

УДК 070:005.57:17.021.3:004.77(477)

Мірошниченко П.В., Любченко Ю.В.
Запорізький національний університет**КОМУНІКАТИВНА ІНТЕНЦІЯ ФЕЙСБУК-СПІЛЬНОТИ «ЗАПОРІЖЖЯ ПРАЙД»
У КОНТЕКСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ**

Анотація. Метою цієї статті є визначення комунікативної інтенції (кількісно-якісні показники, адресність, конфліктогенність тощо) дописів у фейсбуці «Запоріжжя Прайд», спрямованих на захист прав і свобод представників ЛГБТ-спільноти. За допомогою інтенс-аналізу отримано відповіді на питання про специфіку комунікативних тактик на захист прав представників ЛГБТ-спільноти, про комунікативну мету антидискримінаційного дискурсу, типи комунікативних інтенцій і особливості їх використання. Стаття є однією з перших спроб застосування інтенс-аналізу щодо медійного тексту правозахисної тематики, результати якого достатньо аргументовано характеризують ефективність комунікативної стратегії з налагодування соціальної взаємодії між більшістю та представниками ЛГБТ-спільноти.

Ключові слова: комунікативна інтенція, комунікативна мета, соціальна взаємодія, соціальні комунікації, права людини, ЛГБТ, журналістика.

Miroshnychenko Pavlo, Liubchenko Yuliia
Zaporizhzhia National University**COMMUNICATIVE INTENTION OF THE FACEBOOK COMMUNITY
“ZAPORIZHZHIA PRIDE” IN THE CONTEXT OF HUMAN RIGHTS**

Summary. The main aim of the article is to determine the communicative intention (quantitative and qualitative indicators, targeting, conflict-generating) of posts on Facebook “Zaporizhzhia Pride” aimed at protecting the rights and freedoms of the LGBT community. To analyze the communicative intention of the Facebook community “Zaporizhzhia Pride”, two experts processed 13 posts, which provide information about the peculiarities of the organization of the Equality March in Zaporizhzhia, as well as information exposing social myths, negative stereotypes and prejudices about the LGBT community in general, and about the Pride in particular. The main communicative goal of the posts of the “Zaporizhzhia Pride” is to properly inform the representatives of the LGBT community, those who support the LGBT rights movement, about the peculiarities of the organization, conduct and security of the event. The authors of the posts also articulate calls and motivations for active participation and support of the Zaporizhzhia Pride action quite clearly. Facebook community “Zaporizhzhia Pride” addresses opponents of the action with rational arguments, debunks myths and superstitions, negative stereotypes and attitudes towards homosexuals and transgender people. An effective communication and information tool for the anti-discrimination discourse of the Zaporizhzhia Pride Facebook group is interviews and speeches by public opinion leaders of the Zaporizhzhia region, people popular among young people who support the ideas of the Pride and LGBT people. The intentions of “self-presentation”, actually “presentation” and “indirect presentation” prevail. This proves the strong desire of the Facebook group “Zaporizhzhia Pride” to create a positive image of the event itself, themselves as activists of the movement for LGBT rights and freedoms, this community as a whole. Considerable attention to the issue of security shows that the authors are aware of the threats and risks for participants and supporters of the action, and therefore understand the conflict between LGBT issues, the Equality March itself, both in Ukraine and in the Zaporizhzhia region. At the same time, the conflict-generating of the posts of the “Zaporizhzhia Pride” is low: the instruction to provide all official information about the event encourages the authors of the texts to communicate in a balanced and meaningful way.

Keywords: communicative intention, communicative goal, social interaction, social communication, human rights, LGBT, journalism.

Постановка проблеми. Ставлення українців до гомосексуальних і трансгендерних людей неоднозначне і, як стверджують соціологи та правозахисники, далеке від позитивного. За даними другого загальнонаціонального дослідження «Що українці знають і думають про права людини: оцінка змін (2016–2018)», проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучерова та «Центром інформації про права людини», ознака сексуальної орієнтації, за якою в Україні дискримінують, опинилася в першій трійці, після віку й інвалідності [12, с. 41]. Водночас чимала частина опитаних визнає, що за певних обставин права певних груп і спільнот можна обмежувати, зокрема це стосується представників ЛГБТ-спільноти. Так, рівень нетолерантності до них сягає, за результатами опитування, 47% [12, с. 45].

Автори глобального соціологічного дослідження суспільних настроїв центру «Pew Research» (США) відзначають, що прийняти гомосексуальність готові 14% українців [4]. Порівняно із сусідніми західними країнами в Україні – найнижчий відсоток людей, які вважають гомосексуальність суспільно прийнятною. У матеріалі, зокрема, підкреслюється чітко виражена тенденція – «чим далі на захід Європи, тим показники вище. Дослідники відзначають, що ставлення до ЛГБТ-спільнот різко відрізняється по лінії Схід-Захід» [4].

Загалом, як свідчать українські соціологи та правозахисники, толерантність у переліку цінностей демократичного суспільства пасе задніх: лише близько чверті респондентів віднесли її до важливих цінностей, на яких ґрунтуються права людини [12, с. 18]. Свобода і справедливість як основні для українського суспільства

цінності, безумовно, свідчать про його відданість ідеалам демократії, але небажання чи невміння терпимо ставитися до іншого/ інакшого (за поглядами, способом життя, сексуальною орієнтацією чи гендерною ідентичністю), за принципом «різні, але рівні», виявляє певні прогалини в системі масових поглядів і уявлень про права та свободи людини.

ЗМІ відіграють ключову роль у поширенні прогресивних поглядів на причини й сутність «інакшости» в суспільстві. За результатами моніторингу на тему висвітлення ЛГБТ в українських онлайн-виданнях, проведеного Інститутом масової інформації, ця проблематика, зокрема навесні 2020 р., вже традиційно для вітчизняних медій популярною не стала. Водночас автори дослідження відзначають, що в проаналізованих новинних матеріалах «журналісти переважно дотримувалися професійних стандартів під час висвітлення ЛГБТ-тематики. Так, 88,5% новин на цю тему було написано з нейтральним емоційним забарвленням, подавалися лише факти та події» [5]. Разом із цим у близько 11,5% матеріалів тема ЛГБТ мала негативне забарвлення, а в 3,8% – була наявна мова ворожнечі. За спостереженнями авторів моніторингу, журналісти «в заголовках використовували нецензурну лексику стосовно представників ЛГБТ, вказували на сексуальну орієнтацію людей, хоча це не мало інформаційної цінності для новини. Ставили в "один ряд" гомосексуалів зі злочинцями й використовували некоректну термінологію, таку як "гомосексуалізм", що є неприпустимим у журналістських текстах (суфікс -ізм вказує на течію, учення або хворобу), та вживали застарілий вислів "нетрадиційна сексуальна орієнтація"» [5]. Прайд, або Марш рівності та гідності, який був запланований на весну та літо цього року в різних містах України і перенесений через пандемію коронавірусу, був посередньо популярною для висвітлення проблематики прав і свобод ЛГБТ-спільноти темою – всього 11,5% (шість із дев'ятнадцяти) онлайн-видань розповіли про прайд [5].

З огляду на доволі скромну, кількісно і якісно, присутність ЛГБТ-спільноти в мас-медійному просторі України, не дивно, що не тільки суспільство, а й держава, не в змозі відмовитися від свідомого чи несвідомого використання дискримінаційних практик щодо людей за ознакою СОГІ (сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності).

На думку правозахисників, Національна стратегія в сфері прав людини, програма дій із запровадження пунктів якої була ухвалена ще 2015 р. та подовжена до 2023 р., не достатньо імплементована в українське законодавство та не впливає на соціальну дійсність на належному рівні. Як відзначають представники правозахисних організацій, особливо мізерною стосовно виконання є пункти стратегії, пов'язані з запобіганням і протидією дискримінації. Так, не визначено органу уповноваженого накладати покарання за дискримінацію, не внесено змін до Кримінального Кодексу України стосовно посилення відповідальності за злочини на ґрунті ненависти. До того ж, статистика Національної поліції України та Генеральної прокуратури України злочинів, скоєних на ґрунті ненависти, не відображає реальної кар-

тини та не співвідноситься з даними громадських моніторингових [2]. Варто додати, що народні депутати України, подаючи на розгляд у парламент дискримінаційні стосовно ЛГБТ-спільноти законопроекти, ускладнюють роботу правозахисних організацій. З-поміж них особливо небезпечними для правової держави та демократичного суспільства правозахисники відзначають ті проекти законів, які «передбачають заборону "пропаганди гомосексуалізму" (№ 3917), вилучають термін "гендер" з українського законодавства (№ 3916) та встановлюють кримінальне покарання за заклики до "руйнування сім'ї" (№ 3316-1)» [10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика прав і свобод людини в журналістській діяльності донедавна мало цікавила науковців у сфері соціальних комунікацій. Особливий інтерес до дотримання професійних і етичних стандартів у медійних матеріалах про ЛГБТ-спільноту мають громадські організації, зокрема «Інститут масової інформації», що проводить моніторинг на тему використання мови ворожнечі, інших дискримінаційних практик стосовно людей за ознаками СОГІ. У фокусі прискіпливої уваги права гомосексуалів, бісексуалів і трансгендерів тримають представники «Центру інформації про права людини», подаючи на власному сайті оперативну й аналітичну інформацію з проблематики прав і свобод ЛГБТ в Україні.

Говорячи про досягнення науковців у дослідженні проблем із дотриманням прав людини в нашій країні та журналістських відгуків на факти дискримінації, зокрема за ознакою СОГІ, варто назвати збірник конспектів лекцій «Права людини та мас-медіа в Україні» [6; 7] в двох частинах, який став ледь не першим, але вагомим внеском спільноти медіадослідників у процес розвитку журналістської діяльності та науки про журналістику на цінностях прав людини.

Так само не можна оминати увагою свіже довідникове видання «Конфліктно-чутлива журналістика» запорізьких науковиць. У книзі надано загальний опис і тлумачення термінів і понять етичної журналістики, професійних стандартів медій щодо висвітлення тем, пов'язаних із правами людини, насильством над дітьми, жінками, ЛГБТ-спільнотою, ворожою мовою, різними формами дискримінації в суспільстві [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сприйняття ЛГБТ і ставлення до їхніх прав і свобод у ширшому контексті прав людини, притаманні чималій частині українського суспільства, складно назвати відповідними країні з розвинутою та сталою демократією. Вони здебільшого формуються під впливом негативних стереотипів і настанов, мітів і забобонів, відвертих вигадок про «інакшість» представників ЛГБТ-спільноти, поширюваних дифамаційним стосовно них продуктом масової культури, безвідповідальною журналістською діяльністю з недостатнього або ж відверто дискримінаційного висвітлення проблематики ЛГБТ. Усе це сприяє ворожому ставленню більшості до людей за ознакою СОГІ, а комунікативні стратегії з налагодження соціальної взаємодії не надто ефективні, як знову ж таки свідчить статистика та безпосередня соціальна реальність. До яких комунікативних тактик вдаються громадські організації

з захисту прав представників ЛГБТ-спільноти? Яку комунікативну мету вони переслідують власним антидискримінаційним дискурсом? Які комунікативні інтенції і як саме використовують для зменшення його конфліктогенності?

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення комунікативної інтенції (кількісно-якісні показники, адресність, конфліктогенність) дописів у фейсбуці «Запоріжжя Прайд», спрямованих на захист прав і свобод представників ЛГБТ-спільноти.

Виклад основного матеріалу. Інтент-аналіз – належно апробований у прикладних галузях мовознавства, соціології, соціальної психології, політології якісний метод дослідження текстової інформації. У сфері вітчизняних соціальних комунікацій, на жаль, інтерес до інтент-аналізу не надто високий. Особливе зацікавлення в науковців викликає політичний дискурс, якому часто притаманна висока конфліктність [9].

Поширеним і популярним серед дослідників комунікативних намірів став реєстр інтенцій, який сформували авторитетні дослідники конфліктогенного політичного дискурсу Т. Ушакова, Н. Павлова, К. Алексєєв [8]. Ми у власній науковій розвідці так само застосовуємо цей перелік інтенцій. Водночас варто пам'ятати, що повноцінна характеристика так званої «ментальної карти» промовця, що моделюється на основі інтент-аналізу його виступу, не передбачає використання якихось усталених реєстрів комунікативних намірів. Адже конкретне завдання цієї якісної методики текстуального аналізу – виявляти та визначати найрізноманітніші наміри й завдання комунікатора. Так, зокрема, І. Чудовська цілком справедливо зауважує: «Інтенціональні спрямування в тексті можуть бути достатньо різноманітні і, здебільшого, вони мають достатньо авторський відтінок, хоч і спираються на мовленнєві схеми та слова-дії, метафори й інші мовні конструкції» [11, с. 104]. Відповідно, це дало й нам змогу розширити коло інтенцій у досліджуваних текстах фейсбук-спільноти «Запоріжжя Прайд», на сторінці якої оприлюднюється вся офіційна інформація щодо запорізького ЛГБТ-прайду, запланованого на 20 вересня 2020 р. Число тих, хто стежить за активністю фейсбук-спільноти «Запоріжжя Прайд», становить 605 людей, а тих, хто вподобав її сторінку, 578.

У цьому дослідженні за робоче визначення поняття «комунікативна інтенція» ми беремо те, яке запропонував мовознавець Ф. Бацевич: «комунікативна інтенція – сукупність ходів, способів, тактик спілкування, спрямованих на досягнення комунікативної мети» [1, с. 284]. Комунікативна мета, на думку дослідника, це «стратегічний результат, на який спрямоване конкретне спілкування, комунікативний акт» [1, с. 284].

Для аналізу комунікативної інтенції фейсбук-спільноти «Запоріжжя Прайд» два експерти опрацювали 13 дописів, у яких подана інформація про особливості організації, проведення Маршу рівності в Запоріжжі, а також відомості, що викривають соціальні міти, негативні стереотипи й упередження стосовно ЛГБТ-спільноти загалом, і самого прайду зокрема. В основу нашого інтент-аналізу покладена класична схема: обрано три категорії («ми») – самі представники

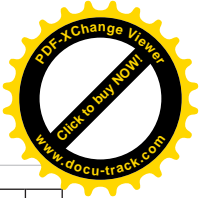
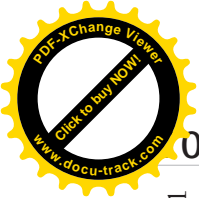
спільноти «Запоріжжя Прайд», їхні симпатички/«союзники»; «вони» – узагальнений образ Іншого, що може нетерпимо, часом вороже ставитися до ЛГБТ-проблематики, ЛГБТ-людей; «третя сторона» – аудиторія, до якої звертаються представники спільноти «Запоріжжя Прайд» із закличками підтримати акцію і її учасників, незалежно від сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності). За одиницю обліку було обрано абзац допису. Якщо одна й та ж інтенція фігурувала в одному абзаці кілька разів, експерти фіксували її 1 раз.

За результатами аналізу, проведеного першим експертом, у дописах фейсбук-спільноти «Запоріжжя Прайд» переважає комунікативна інтенція інформування, що стосується категорії «третя сторона», а також намір «самопрезентації». «презентації», «непрямої презентації» стосовно категорії «ми», що не дивно з огляду на головне завдання цієї сторінки – оприлюднювати всю офіційну інформацію про Марш рівності в Запоріжжі, а також формувати в масовій свідомості позитивний образ про себе та саму подію. Саме з метою якнайповніше поінформувати представників ЛГБТ-спільноти, її симпатичків, а також тих, хто свідомо підтримує рух за права та свободи людини, про майбутню подію до них застосовують прямі заклички, спонукання до дії.

Зважаючи на поширене в суспільстві нерозуміння та несприйняття маршів за права ЛГБТ, «Запоріжжя Прайд» у власних дописах звертається безпосередньо і в непрямий спосіб до представників «третьої сторони». З-поміж комунікативних інтенцій цих звернень, на думку першого експерта, за зменшенням числа зафіксованих проявів, переважають звинувачення (як безпосереднє, так і непряме), загроза та критика. Ставлення до «іншого», визначене на підставі інтент-аналізу, представників «Запоріжжя Прайд» ґрунтується на цілковитому усвідомленні потенціалу його агресивної поведінки, сформованої на негативних стереотипах і установках, забобонах і мітах стосовно ЛГБТ, розвінчуванню та викриттю яких присвячена чимала частина комунікативно-інформаційної кампанії фейсбук-спільноти. Тут варто зауважити, що іронічний тон, притаманний деяким викривальним і критичним реплікам авторів дописів «Запоріжжя Прайд», сусідить із переважно раціональними та логічними доказами помилковості суджень «іншого» (категорія «вони»), що не можна не відзначити як сильну сторону комунікації спільноти.

Результати аналізу, проведеного другим експертом, загалом збігаються з визначенням провідних комунікативних інтенцій дописів на сторінці «Запоріжжя Прайд». З-поміж намірів стосовно категорії «ми» кількісно переважають «самопрезентація» вкупі з власне «презентацією» та «непрямою презентацією». Щодо категорії «третя сторона» другий експерт так само чітко зафіксував кількісну перевагу інтенції «інформування», водночас відзначивши більшу присутність у звертаннях до аудиторії заспокоєння, аніж закликів і спонукання, на відміну від першого експерта.

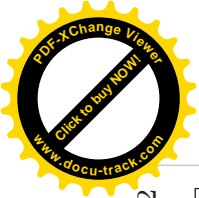
Відмінності, що виникають у процесі ідентифікації комунікативних намірів під час інтент-аналізу, пов'язані з певними розбіжностями в підходах експертів до емоційного маркування слів і словоспо-

Таблиця 1

Кількісні результати інтегт-аналізу експерта № 1

№	Категорія	Інтенція	1/24.08.	2/21.08.	3/17.08.	4/15.08.	5/5.08.	6/1.08.	7/31.07.	8/31.07.	9/24.06	10/22.06.	11/17.06.	12/9.06.	13/4.06
1		самопрезентація	1	5		4	4	4	7	4	4	4	3	2	1
2		невна презентація			2		2			2			2	2	2
3		презентація	1	1	2	4	2		2	3		1	1	1	1
4		відкидання звинувачень	1	2								1	2	2	3
5		відкидання критики		1			1					1	2	2	3
6		самовиправдання										1			
7		самозбереження	1								2		1		
8		самокритика													
Всього			4/19%	9/45%	4/23,5%	8/36,36%	8/44,5%	4/30,76%	9/45%	9/60%	6/40%	8/42,12%	11/39,29%	9/52,94%	10/34,5%
9		звинувачення	1	1	1							1	2	1	2
10		непряме звинувачення	1	1	1	1						1	2		2
11		викриття											1		1
12		непряме викриття													1
13		дискредитація													
14		критика	1	1	1	2						1	1	1	1
15		протистояння	1	1							1		2		
16		розмежування		1							1	1	1		
17		загроза	3	1	1	1	2				1	1	1		
Всього			7/33,4%	5/25%	4/23,5%	4/18,18%	2/11,1%				3/20%	5/26,31%	10/35,71%	2/11,76%	7/24,13%
18		прохання									1				
19		заспокоєння							1						
20		спонукання	2		1	1									
21		заклик	2	1	1	2	2	3	2	2		2	1		
22		попередження	1						2				1		
23		інформування	5	5	7	7	6	6	6	4	4	4	5	6	12
Всього			10/47,6%	6/30%	9/53%	10/45,46%	8/44,4%	9/69,24%	11/55%	6/40%	6/40%	6/31,57%	7/25%	6/35,3%	12/41,37%

Таблиця 2

Кількісні результати інтенг-аналізу експерта № 2

№	Категорія	1/24.08.	2/21.08.	3/17.08.	4/15.08.	5/5.08.	6/1.08.	7/31.07.	8/31.07.	9/24.06.	10/22.06.	11/17.06.	12/9.06.	13/4.06.
1	самопрезентація	2	1	1	2	2			1	3	2		1	
2	невна презентація	1	1	2		1	1	2	1		1	2	3	
3	презентація	2	1		1		1	2				1	2	2
4	відкидання звинувачень	3	2			1		1		1		1	3	6
5	відкидання критики					2		1	1	1	3	2	3	2
6	самовиправдання	1	3	1		1				1		1	2	4
7	самозбереження	1		3	2	1		2		3	1	3	3	3
8	самокритика													
Всього		10/40%	8/42%	7/50%	5/63%	7/36%	2/18%	8/32%	3/38%	9/35%	7/29%	10/32%	17/40%	17/33%
9	звинувачення	1									2	3		3/9
10	непряме звинувачення	2	1	1		1		1				2	4	4/16
11	викриття					1				2	3	1		
12	непряме викриття		2					1		1	1		1	2
13	дискредитація					1		1			1		3	1
14	критика	1				1	1	1	1			2		7
15	протистояння	2	1	1			2	2		2	2	3	1	4/20
16	розмежування	2	2	1		1				3	2	1	3	3/18
17	загроза	1				1		1		1	1	2		2/9
Всього		9/36%	6/32%	3/21%	0/0%	6/32%	3/27%	7/28%	1/12%	9/35%	12/50%	14/45%	12/29%	19/37%
18	прохання							1		1		2		
19	заспокоєння	2	2	3		1		3	1	2			4	4
20	спонукання	1	1			2	1	2	1	1	2	1	2	1
21	заклик		1			1		1	1		1			1
22	попередження	2		1			2			2	2	2	2	3
23	інформування	1	1		3	2	3	3	1	2		2	5	6
Всього		6/24%	5/26%	4/29%	3/37%	6/32%	6/55%	10/40%	4/50%	8/30%	5/21%	7/23%	13/31%	15/30%

лучень. Традиційно, підбиваючи підсумки інтен-аналізу, звертають увагу на схожі або й тотожні результати дослідження, які одержали експерти.

Щодо категорії «вони», то другий експерт зафіксував кількісну перевагу інтенції «звинувачення», «непрямого звинувачення», що суголосно даним першого експерта. Незважаючи на переважання стосовно «вони» комунікативних намірів «протистояння» та «розмежування», зафіксованих другим експертом, а не «загрози» та «критики», визначених експертом № 1, результати інтен-аналізу можна вважати достатньо об'єктивними та надійними.

Висновки і пропозиції. Інтен-аналіз дописів фейсбук-спільноти «Запоріжжя Прайд» опри-явив основні напрями її комунікативно-інформаційної стратегії.

Головна комунікативна мета дописувачів полягає в належному інформуванні представників ЛГБТ-спільноти, її симпатиків, тих, хто підтримує рух за права ЛГБТ, про особливості організації, проведення та заходів безпеки заходу. Заклики та спонування до активної участі й підтримки акції «Запоріжжя Прайд» автори дописів артикулюють так само достатньо чітко.

Маючи на меті налагодити соціальну взаємодію не тільки з тими, хто підтримує, а й з противниками руху за права та свободи ЛГБТ, фейсбук-спільнота «Запоріжжя Прайд» звертається

до останніх, використовуючи раціональну аргументацію для розвінчування мітів і забобонів, негативних стереотипів і установок стосовно гомосексуалів і трансгендерів. Варто зауважити, що ефективним комунікативно-інформаційним засобом антидискримінаційного дискурсу фейсбук-групи «Запоріжжя Прайд» є інтерв'ю та виступи лідерів громадської думки Запорізького регіону, людей, популярних серед молоді, які висловлюються на підтримку ідей прайду і ЛГБТ-людей.

Інтенції «самопрезентації», власне «презентації» та «непрямої презентації» переважають кількісно стосовно категорії «ми», що доводить гостре бажання фейсбук-групи «Запоріжжя Прайд» створити позитивний образ самої події, себе самих як активістів руху за права та свободи ЛГБТ, цієї спільноти загалом. Чимала увага до питання безпеки, виявлена за допомогою інтен-аналізу, свідчить про усвідомлення авторами сторінки «Запоріжжя Прайд» загроз і ризиків для учасників і симпатиків акції, а отже, розуміння конфліктності проблематики ЛГБТ, самого Маршу рівності та гідності, як в Україні, так і Запорізькому регіоні. Водночас конфліктогенність дописів фейсбук-сторінки «Запоріжжя Прайд» низька: настанова подавати всю офіційну інформацію про подію спонукає авторів текстів до зваженої та змістовної, належно аргументованої комунікації.

Список літератури:

1. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 304 с.
2. Громадськість розчарована: рівень імплементації Національної стратегії у сфері прав людини складає всього 28%. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/hromads-kist-rozcharovana-riven-implementatsii-natsional-noi-strategii-u-sferi-prav-liudyny-skladaie-vs-oho-28/> (дата звернення: 30.08.2020).
3. Конфліктно-чутлива журналістика: короткий словник-довідник термінів і понять / уклад. Н.В. Виговська, Ю.В. Любченко, К.Г. Сіриньок-Долгарьова. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 94 с.
4. Не більше 15%. Чому в Україні залишається низький рівень лояльності до ЛГБТ-спільноти. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/lgbt-yak-stavlyatsya-do-gomoseksualnosti-v-ukrajini-ta-inshih-krajinah-doslidzhennya-50048367.html> (дата звернення: 30.08.2020).
5. Онлайн-медіа про ЛГБТ: зашквари посадовців, міжнародка і мова ворожнечі. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/onlajn-media-pro-lgbt-zashkvari-chynovnykiv-mizhnarodka-i-mova-vorozhnechi-i33555?fbclid=IwAR1JgRhWl4nzajqxbiDUa750Cz8GciH-oflaSNLk7QbpZDNX2fUi2FDkfb4> (дата звернення: 30.08.2020).
6. Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій / За ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018. 231 с.
7. Права людини та мас-медіа в Україні. Частина 2: Збірник конспектів лекцій / За ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 328 с.
8. Слово в действии. Интен-анализ политического дискурса / под ред. Т.Н. Ушаковой, Н.Д. Павловой. Санкт-Петербург : Алетейя, 2000. 316 с.
9. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу : монографія. Київ : Міленіум. 2008. 216 с.
10. У ВР внесено 12 законопроектів, що загрожують громадським організаціям – правозахисники. URL: <https://zmina.info/news/na-rozglyadi-parlamentu-znahodyatsya-12-zakonoproektiv-shho-zagrozhuuyut-gromadskym-organizaciyam-pravozahysnyku/> (дата звернення: 30.08.2020).
11. Чудовська І. Інтен-аналіз як спроба реконструкції тонких ментальних структур свідомості // Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook) / за заг. ред. К.Г. Сіриньок-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 156 с.
12. Що українці знають і думають про права людини: оцінка змін (2016–2018) / Резюме дослідження; [С. Колишко, М. Парашевін, В. Яворський]; під заг. ред. Т. Печончик. Київ, 2018. 96 с.

References:

1. Batsevych, F.S. (2011). Vstup do lnhvistychnoyi prahmatyky: pidruchnyk [Introduction to linguistic pragmatics: a textbook]. Kyiv: VC "Academiya", 304 p.
2. Hromadskist rozcharovana: riven implementatsiyi Natsionalnoyi stratehii u sferi prav ludyny skladaie vsoho 28% [The public is disappointed: the level of implementation of the National Strategy for Human Rights is only 28%]. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/hromads-kist-rozcharovana-riven-implementatsii-natsional-noi-strategii-u-sferi-prav-liudyny-skladaie-vs-oho-28/> (accessed: 30.08.2020).
3. Vyhovska, N.V., Lyubchenko, Yu.V., & Sirinyok-Dolgareva, K.H. (2019). Konfliktno-chutlyva zhurnalistyka: korotkyi slovnyk-dovidnyk terminiv i ponyat' [Conflict-sensitive journalism: a short dictionary-reference book of terms and concepts]. Zaporizhzhia: ZNU, 94 p.
4. Ne bilshe 15%. Chomu v Ukrayini zalyshayetsia nyzkyi riven loyality do LHBT-spilnoty [Not more than 15%. Why Ukraine remains low in loyalty to the LGBT community]. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/lgbt-yak-stavlyatsya-do-gomoseksualnosti-v-ukrajini-ta-inshih-krajinah-doslidzhennya-50048367.html> (accessed: 30.08.2020).

5. Onlain-media pro LHBT: zashkvary posadovtsiv, mizhnarodka i mova vorozhnechi [Online media about LGBT people: harsh officials, international and hate speech]. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/onlajn-media-pro-lgbt-zashkvary-chynovnykiv-mizhnarodka-i-mova-vorozhnechi-i33555?fbclid=IwAR1JgRhW14nzajqxbiDUa750Cz8GciZ-QbN22> (accessed: 30.08.2020).
6. Prava liudyny ta mas-media v Ukraini: Zbirnyk konspektiv lektzii [Human rights and mass media in Ukraine: Collection of lecture notes] / Ed. Virtosu I., Shenderovsky K. Kyiv: Institute of Journalism, Kyiv National University. Taras Shevchenko, 2018. 231 p.
7. Prava liudyny ta mas-media v Ukraini: Zbirnyk konspektiv lektzii [Human rights and mass media in Ukraine: Part 2. Collection of lecture notes] / Ed. Virtosu I., Shenderovsky K. Kyiv: Institute of Journalism, Kyiv National University. Taras Shevchenko, 2020. 328 p.
8. Slovo v deystvii. Intent-analiz politicheskogo diskursa [The word in action. Intent-analysis of political discourse] / ed. T.N. Ushakova, N.D. Pavlova. St. Petersburg: Aleteya, 2000. 316 p.
9. Tatenko, V.O. (2008). Sotsyalna psykholohiya vplyvu: monohrafiya [Social psychology of influence: monograph]. Kyiv: Millennium, 216 p.
10. U VR vneseno 12 zakonoproektiv, shcho zahrozhuut hromadskym orhanizatsiyam – pravozakhysnyky [The Verkhovna Rada introduced 12 bills that threaten human rights NGOs. URL: <https://zmina.info/news/na-rozglyadi-parlamentu-znahodyatsya-12-zakonoproektiv-shho-zagrozhuut-gromadskym-organizaciyam-pravozahysnyky/> (accessed: 30.08.2020).
11. Chudovska, I. (2017). Intent-analiz yak sproba rekonstruktsiyi tonkykh mentalnykh struktur svidomosti // Metodolohiia doslidzhen mas-media: robocha knyha (handbook) [Intent-analysis as an attempt to reconstruct the subtle mental structures of consciousness // Methodology of mass media research: workbook (handbook)] / for general. ed. K.G. Sirinok-Dolgareva. Zaporizhzhia: ZNU, 156 p.
12. Shcho ukraintsi znayut i dumaiut pro prava ludyny: otsinka zmin (2016–2018) / Reziyme doslidzhennia [What Ukrainians know and think about human rights: assessment of change (2016–2018) / Research Summary; [S. Kolyshko, M. Parashchevin, V. Yavorsky]; under the general ed. T. Pechonchyk. Kyiv, 2018. 96 p.